

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Θέματα και Απαντήσεις

Επιμέλεια: Ομάδα Φιλολόγων

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειρηρία το μέλλον

ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειρηρία το μέλλον

<http://www.othisi.gr>

Τετάρτη, 14 Ιουνίου 2017
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΛΑΤΙΝΙΚΑ

A1. ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit. Is cum aliquando castris abīret, edixit ut omnes pugnā abstinērent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitāvit et a duce hostium his verbis proelio lacesītus est: [...].

Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et mināci animo perveneras, cur, cum in conspectu Rōma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penātes mei sunt, mater coniunx liberique»? Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; nisi filium habērem, liberā in liberā patriā mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futūra sum: at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet.

Μονάδες 40

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

A1.

Νόμιζε ότι ερχόταν προς αυτόν άνθρωπος πελώριου μεγέθους και με βρόμικο πρόσωπο, όμοιος με εικόνα νεκρού. Αυτόν μόλις είδε ο Κάσσιος, τον έπιασε φόβος και επιθύμησε να πληροφορηθεί το όνομά του. Εκείνος απάντησε ότι ήταν ο Πλούτωνα.

Στον Λατινικό πόλεμο ο Τίτος Μάνλιος, ο ύπατος, ο οποίος καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός, όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε να απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά λίγο αργότερα ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και από τον αρχηγό των εχθρών με αυτά τα λόγια προκλήθηκε σε μάχη [...].

Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας (σου); Παρόλο που είχες φτάσει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, δεν σου ήρθε στο μυαλό: «μέσα σε εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι εφέστιοι θεοί μου, η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Λοιπόν αν εγώ δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο (ή: δεν θα βρισκόταν πολιορκημένη): αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτε πια δεν μπορώ να πάθω ούτε για πολύ καιρό πρόκειται να είμαι πολύ δυστυχισμένη: αλλά αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Β1.

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ingentis	: το επίρρημα στον θετικό βαθμό
facie	: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού
similem	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος στον υπερθετικό βαθμό
quem	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος
exercitui	: τη γενική του ενικού αριθμού
proelio	: την ίδια πτώση στον άλλον αριθμό
mināci	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος στον συγκριτικό βαθμό
illa	: τον ίδιο τύπο στον άλλον αριθμό
penātes	: τη γενική του πληθυντικού αριθμού
nihil	: τη δοτική του ενικού αριθμού
diu	: τον συγκριτικό βαθμό
miserrima	: την κλητική του ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό
hos	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
mors	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού
servitus	: τη γενική του ενικού αριθμού

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B1.

ingentis	: ingenter
facie	: facies
similem	: simillimo
quem	: quae
exercitui	: exercitus
proelio	: proeliis
mināci	: minaciora
illa	: illud
penātes	: penatium
nihil	: nulli rei

diu	: diutius
miserrima	: miser
hos	: hac
mors	: morte
servitus	: servitutis

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Β2.

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

existimāvit	: το α' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
venīre	: τη δοτική του γερονδίου
aspexit	: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
concēpit	: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
praefuit	: το απαρέμφατο ενεστώτα
abīret	: το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
abstinērent	: την αιτιατική ενικού της μετοχής του μέλλοντα στο θηλυκό γένος
habērem	: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην άλλη φωνή
pati	: το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
possum	: το β' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα.

Μονάδες 10

B2β. ingredienti: να γράψετε το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B2α.

existimāvit	: existimem
venīre	: veniendo
aspexit	: aspice
concēpit	: concipient
praefuit	: praeesse
abīret	: abisset
abstinērent	: abstenturam
habērem	: habebuntur
pati	: passuram esse
possum	: possitis

B2β.

Ενεστώτας:	ingrediamur
Παρατατικός:	ingrederemur
Μέλλοντας:	ingressuri simus
Παρακείμενος:	ingressi simus
Υπερσυντέλικος:	ingressi essemus
Συντ. Μέλ.:	-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Γ.

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **magnitudinis**, **consul**, **aliquando**, **animo**, **miserrima**.

Μονάδες 5

Γ1β.

«Respondit ille se esse Orcum»

«Ego nihil iam pati possum»

Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση τους (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1γ.

«filius [...] a duce hostium his verbis proelio laccessitus est»: να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 3

Γ1δ.

natus: να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

ingredienti: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο **dum** (μονάδα 1).

Μονάδες 3

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ1α.

magnitudinis	: γενική της ιδιότητας στο «hominem» (σε γενική πτώση επειδή η ιδιότητα είναι μόνιμη)
consul	: παράθεση στο υποκείμενο «Titus Manlius» του ρήματος «praefuit»
aliquando	: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «abiret»
animo	: αφαιρετική (οργανική) του τρόπου στο ρήμα «perveneras»
miserrima	: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο «ego» του ρήματος «futura sum»

Γ1β.

«**Respondit ille se esse Orcum**»

se: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου «esse», ταυτοπροσωπία. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου βρίσκεται πάντα σε αιτιατική πτώση ακόμα και επί ταυτοπροσωπίας (λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου).

«**Ego nihil iam pati possum**»

ego: υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου «pati», ταυτοπροσωπία. Το υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου επί ταυτοπροσωπίας τίθεται σε ονομαστική πτώση.

Γ1γ.

Dux hostium his verbis proelio filium lacessivit.

Γ1δ.

«qui natus erat»

«dum ingrederis (ingredere)»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ Γ2

Γ2α.

«**at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet**»: να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ώστε να εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν (μονάδες 2) καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2β. «**nisi filium habērem, libera in liberā patriā mortua essem**»: να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή, πραγματοποιώντας τις αναγκαίες αλλαγές (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση της μετοχής (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2γ. Αφού καταγράψετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που υπάρχουν στα δύο πρώτα κείμενα (μονάδες 2), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ2α.

Υπόθεση : «si pergis»

Απόδοση : «manet» (at ... manet)

Υποθετικός λόγος (ανεξάρτητος) που εκφράζει ανοικτή υπόθεση στο παρόν.

- Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν:
«si perrexisset ... mansisset»
- Υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον:
«si pergas ... maneat»

Γ2β.

«(Ego) non habens filium libera in libera patria mortua essem».

Η μετοχή «non habens» τίθεται σε πτώση ονομαστική επειδή είναι συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο «ego» του ρήματος «essem».

Γ2γ.

«**quem simul aspexit Cassius**»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στα ρήματα «concepit» και «cupivit» των κύριων προτάσεων «timorem concepit», «nomen[que] eius audire cupivit». Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο «simul» (προτάσσεται το «quem» για λόγους έμφασης), εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μόνο τον χρόνο και τίποτα άλλο συγκεκριμένα χρόνου παρακειμένου (aspexit), επειδή δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

«**cum aliquando castris abiret**»: δευτερεύουσα χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «edixit» της κύριας πρότασης «Is edixit». Εισάγεται με τον ιστορικό (ή διηγηματικό) χρονικό σύνδεσμο «cum», ο οποίος χρησιμοποιείται για τις διηγήσεις του παρελθόντος, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια πρόταση, δημιουργεί μία σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους (είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική): συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού, γιατί το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (edixit: παρακείμενος με σημασία αορίστου) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα προς μετάφραση κείμενα προέρχονται από τις διδακτικές ενότητες 14, 31 και 43 του σχολικού εγχειριδίου. Το σύνολο των γραμματικών και συντακτικών ερωτήσεων στηρίζεται στη θεωρία του σχολικού εγχειριδίου, προϋποθέτουν όμως επαρκή προετοιμασία και συνδυαστική ικανότητα από την πλευρά των μαθητών. Καταληκτικά, τα θέματα απευθύνονται σε πολύ καλά προετοιμασμένους μαθητές που έχουν κατανοήσει και αφομοιώσει τη θεωρία της γραμματικής και του συντακτικού.

Αφειρηρία το μέλλον

Αφειρηρία το μέλλον

